

Manualul slujitorului creștin

I. Introducere

Fără îndoială că libertatea câștigată după 1989 a fost privită de către lumea creștină ca o mare oportunitate pentru mărturisirea credinței și reinvierea valorilor și acțiunilor moral- creștine, care au la bază principiile Scripturii. Misiunea bisericii este de a extinde, peste toate națiunile, împărăția lui Dumnezeu, unde toți oamenii sunt bineveniți indiferent de rasă, sex sau statut social și unde nu există marginalizare și excludere. Principiile Scripturii încurajează moralitatea în societate, lupta împotriva inegalităților sociale și participarea la progresul și dezvoltarea umană. Creștinismul Biblic a pus bazele egalității între oameni, reabilitării umane și sociale a femeii și abolirea sclavagismului. Iubirea de oameni și dreptate sunt atributele principale ale lui Dumnezeu și sunt esența creștinismului. Aceste valori sunt cele care guvernează și dezvoltarea socială. Numeroase pasaje din Vechiul Testament, mai ales din Noul Testament, se referă la Dumnezeu ca fiind dragoste, iar El cheamă pe toți credincioșii să împărtășească această dragoste. Conform Geneza 1:26, 27, omul a fost creat după chipul și asemănarea Lui Dumnezeu. Pentru a se apropia de această imagine, ființa umană este chemată să pună în practică această iubire în raport cu ceilalți.

De altfel, Biserica, urmând exemplul întemeietorului ei, ar trebui să fie preocupată în special de cei săraci și necajiti, împărțându-le necazurile și bucuriile lor, cunoscându-le problemele și dorințele, suferind împreună cu ei: „Să tamăduiesc pe cei cu inimă zdrobită, să propăduiesc robiilor de război slobozenia și orbilor capătarea vederii; să dau drumul celor apăsați și să vestesc anul de îndurare al Domnului.” (Luca 4:18-19). Acesta presupune o abordare în care Biserica este atentă la nevoile oamenilor și dezvoltă în acest sens metode de intervenție, o credință însoțită de fapte și nu doar una care se manifestă doar la nivel declarativ: „Frații mei, ce-i folosește cuiva să spună că are credință, dacă nu are fapte? Poate oare credința acesta să-l mantuiască? Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrană de toate zilele și unul dintre voi le zice: „Duceți-va în pace, încălziti-va și saturați-va” fără să le dea cele trebuincioase trupului la ce i-ar folosi?”. (Iacov 2:14-16). Tot apostolul Iacov spune că: „Religiunea curată și neîntinată înaintea lui Dumnezeu, Tatăl nostru, este să cercetăm pe orfani și pe văduve în necazurile lor și să ne păzim neîntinați de lume” (Iacov:1:27). În viziunea Apostolului Ioan, iubirea adevărată trebuie însoțită de acțiune: “Copilașilor, să nu iubim cu vorba, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul” (1Ioan 3:18).

În acest manual, voi argumenta nevoia ca Biserica să intervină în comunitățile de romi abordând și problemele “pamantesti” cu care membrii acestora se confruntă. Mai mult decât atât, voi scoate în evidență că, fără o implicare a Bisericii în problemele cu care se confruntă cei pe care îi dorim în împărăția lui Dumnezeu, nu este în spiritul Evanghliei.

Se dorește ca acest manual să servească și ca un ghid lucrătorilor din biserică care lucrează în comunitățile de romi, indiferent de apartenența confesională. În acest sens, dorim să prezentăm o imagine a comunităților de romi din punct de vedere religios.

Exista un consens general al celor implicati in societatea civila roma ca impactul Biserici este unul pozitiv. Multi activisti romi considera ca acesta ar fi solutia pentru incluziunea sociala a romilor si ca ar trebui o investitie mai mare in aceasta directie. Voi analiza cum mesajul Evangheliei transforma vietii si comunitati, apoi voi examina implementarea unor proiecte, initiative de succes ale bisericilor care pun accent pe educatie, sanatate, ocupare si infrastructura si care s-au dovedit, pe termen lung sau mediu, alternative la initiativele ONG-urilor si institutelor statului .

In finalul acestui manual, voi oferi recomandari pentru cei implicati in asemenea proiecte si initiative, dar voi sublinia si nevoia unor investii mai consistente in aceasta directie.

II. Biserica si comunitatea roma - perspective ale dialogului

De sute de ani romii traiesc in tari crestine, insa o mare parte dintre ei au fost si inca sunt marginalizati. De-a lungul istoriei, romii au avut parte de suferinta, discriminare si, adeseori, persecutii, dar cu toate acestea nu i-a parasit Dumnezeu, "care vointe ca toti oamenii sa fie mantuiti si sa vina la cunostinta adevarului." Intra-adevar, in deosebi in ultimele decenii, Dumnezeu a miscat inima multor misionari, preoti, pastori, care au facut un scop in viata in a sluji comunitatile de romi. Astfel, s-au creat puncte de legatura intre comunitati de romi si neromi, formand impreuna comunitati de credinciosi. Sunt Biserici crestine mixte, de romi si neromi, unde exista comuniune si partasie.¹ Implicarea bisericii in societate constituie unul din punctele esentiale ale crestinismului practic. In cadrul comunitatii formate din totalitatea oamenilor care traiesc impreuna, fiind legati intre ei prin anumite raporturi, asa cum este descrisa societatea, mai exista o comunitate formata din adevarati credinciosi nascuti din nou prin Duhul Sfânt si deveniti copii ai lui Dumnezeu și unde orice discriminare trebuie sa dispara: "Căci El este pacea noastră, care din doi a făcut unul, și a surpat zidul de la mijloc care-i despărțea, ca să facă pe cei doi să fie în El însuși un singur om nou, făcând astfel pace; și a împăcat pe cei doi cu Dumnezeu într-un singur trup, prin cruce, prin care a nimicit vrăjmășia." (**Efeseni 2:14-16**)

Se stie ca, in general, romii manifesta o deschidere deosebita fata de Evanghelie, fapt care favorizeaza Biserica si slujitorii crestini. Acesta deschidere se datoreaza faptului ca romii au fost atrasi din cele mai vechi timpuri de „supranatural”. Datorita conditiilor vitrege de care au avut parte, pentru a supravetui, romii au invocat prezenta divinului. Toate acestea ofera spatiu si incurajeaza Biserica de a se implica mai mult in a aborda comunitatile de romi.

Cuvantul „Biserica” din Noul Testament are originea in termenul grecesc „ekklesia”, care, asa cum este folosit de Pavel, se refera la grupul celor care se intalnesc in numele lui Isus. Asadar, cand spunem ca „biserica trebuie sa se implice mai mult in a aborda comunitatile de romi”, ne referim la intreaga comunitate de credinciosi, nu doar la preoti sau alti slujitori angajati in lucrarea pastorală. Atat evanghelizarea, cat si activitatea

¹ Fumio, S. , Marchetto A., *Guidelines for the Pastoral care of Gypsies*, (2003), Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People, Vatican

sociale sunt datorii creștine și ar trebui realizate de fiecare creștin. Unul din mesajele de bază ale Noului Testament este cel „al zidirii unuia către altul” (Romani 14, 9) și de aceea spre deosebire de programele de incluziune socială inițiate de ONG-uri și instituții, care sunt girate de gândirea seculară, abordarea socială creștină urmărește comuniunea și dialogul. *“Ceea ce în Statele Unite ale Americii i-a adus pe negri și pe albi în situația de egalitate a fost, mai mult decât orice, părtășia la Cina Domnului și imnele cântate la unison în biserici. După experiența traumatică a unor lungi decenii de apartheid, același fenomen de reconciliere creștină se petrece astăzi în Africa de Sud sub inspirata acțiune a arhiepiscopului Desmond Tutu (laureat al premiului Nobel).”*²

În societatea postmodernă și informațională, în care trăim, există tot mai puțină interacțiune și comuniune. Un avantaj în comunitățile de romi pe care Biserica ar trebui să îl exploateze este acela că nu există o tendință de secularizare, pe care o observăm în societate. Mai mult decât atât, nevoile cu care membrii comunității de romi se confruntă ar trebui să ofere Bisericii câmp de lucru și ar putea să reprezinte o provocare. Cu toate că afirmația D-lui Isus „Mare este secerișul dar puțini sunt lucrători!” încă este valabilă, totuși au fost inițiate de Biserica în abordarea problemelor cu care se confruntă populația de etnie roma și care nu ar trebui minimalizate.

Biserica ortodoxă are câteva inițiative și, în ultimul timp, sunt încercări de a dezvolta o strategie de abordare a comunităților de romi. În studiul “Vino mai aproape – Incluziunea și excluderea romilor în societatea românească de azi” realizat în cadrul programului Phare RO 2004/016-722.01.01.01 – Consolidarea Capacității Institutionale și Dezvoltarea de Parteneriate pentru Îmbunătățirea Percepției și Condițiilor Romilor” este menționat: *“Creștinarea este văzută de ne-romi ca o influență pozitivă, “civilizatoare” asupra țiganilor..... Bisericile neoprotestante, mai ales cea Penticostală și cea Baptistă, au de asemenea proiecte sociale și educationale vizibile în comunitățile de romi și sunt organizații active, care mobilizează oamenii.”*

III. Istoria creștinismului în comunitățile de romi

Chiar dacă istoria romilor este orală și incertă, majoritatea cercetătorilor, pe baza dovezilor lingvistice, cred că românii au migrat spre Europa din India. Românii au adoptat pentru prima dată creștinismul în imperiul Bizantin, unde au capatat și denumirea de “țigan”, care vine din grecescul “atsiganos”, numele unei secte eretice, cu care însă românii nu au nici o legătură, dar cu care au fost asociați datorită aspectului străin.

Acolo unde românii s-au așezat au adoptat religia și cultura majorității. Astfel, există romi ortodocși, catolici, luterani, reformați ori musulmani, iar de curând neoprotestanți. În drumul lor spre Europa, au trecut prin țările române, unde o mare parte din ei au fost înrobiți. Mulți dintre ei au reușit să își continue călătoria, răspândindu-se în toată Europa, din Spania (1425) până în Finlanda (1597). Denumirea engleză de Gypsy și cea de Gitano au capatat-o pentru că au pretins a fi pelerini creștini din Egipt. Scopul asumării unei identități false a fost acela de a capata permise de trecere prin teritoriile europene.

² <http://grupareaproape.wordpress.com/2007/01/04/tigani-biserica-si-statul-urgenta-unei-dezbateri/>

Multi ani, s-a crezut ca originea romilor este egipteana, insa, abia cand s-a inceput studiul limbii romani, cercetatorii au realizat ca structura limbii romani si cuvintele sunt de origine hindi. In felul acesta, s-a stabilit originea romilor ca fiind indiana.³

Pe teritoriul tarilor romane, prima atestare documentare a romilor o avem in anul 1374 (1385?), cand Dan I Voievod daruieste ctitoriei sale, manastirea Vodita, "40 de atigani". Tinand cont ca crestianismul fusese adus pe aceste meleaguri cu mult timp in urma de catre apostolul Andrei, este usor de presupus ca romii venisera in contact cu aceasta religie, mai ales ca majoritate dintre ei erau robi manastiresti.⁴

Biserica ortodoxa romana detinea prin manastirile sale foarte mult pamant, ajungand in anul 1850 sa aiba o treime din pamantul principatelor unite (Tara Romaneasca si Moldova). Acest pamant era lucrat de serbi sau de robi mansatiresti care mai erau numiti tigani manastiresti.⁵

Chiar daca romii erau robi fara nici un drept, exista totusi un interes din partea autoritatilor vremii de a-i asimila din punct de vedere religios si de a-i integra in societate. In acest sens, exista un document emis in 13 august 1786 de catre N. Mavrogheni, document care arata colaborarea dinstre Biserica si puterea laica "catra tiganii laiesi domnesci, ca au trimesu Voda duhovnici sa-i boteze si sa-i sfatuesca a merge la biserica, ca n-au nici o lege si nici o randuiala pana acum. Duhovnicii vor primi lefa de la vistierie ca sa-i invete pravoslavnicia credinta si fara nici o cheltuiala sa-i boteze si sa-i ingrijeasca". Aceste incercari de crestianare a romilor sunt reluate in secolul XIX cand cu scopul "imbunatatirii soartei tiganilor" sunt introduse in Regulmanetele Organice articole speciale "Art. XIII. – *In privire ca departarea tiganilor de dogmile sfintei noastre religii este una din pricinile salbaticiunii si a nelegiuitelor lor fapte, drept aceia, Preaosfintitul mitropolit cu episcopii eparhiosi vor da parohilor adinsa instructii in ce chip sa aduca catra sufleteasca lor mantuire si intru implinirea datoriei lor catre aproapele*" sau. Art. XIV. – "*In urma acestor sfinte dogme, tiganii vor fi indatoriti a sa impartasi de botezul, de cununie si ingropare bisericasca, pentru care in mitrica satului va fi o osabita foae inadins randuita pentru dansii, unde parohul, dupa randuiala va inscrie pe acel ce sa naste, pe acei ce se casatoresc si pe acei morti, care mitrice vor sluji de acturi...*" Tot ceea ce nu respecta anumite dogme crestine era in afara societatii, ordinii si de aceea nu este de mirare ca in perioada aceea asemenea edicte categorizau o populatie de la marginea societatii si in afara comunitatii crestine ca fiind "salbatica".⁶

Abolirea sclaviei bisericesti si manastiresti a avut loc in anul 1844 in Moldova, iar in 1847 in Tara Romaneasca. In unele localitati ei au ramas in grija mosierului, continuand

³http://facultate.regielive.ro/referate/sociologie/sociologia_relatiilor_interetnice_istoria_si_cultura_romilor_din_romania-96946.html

⁴ <http://www.romanothan.ro/index.php/breviar-de-istorie-a-romilor.html>

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Christianity_in_Romania

⁶ <http://www.romaworld.ro/istorie/religia-romilor-vs-puterea-laica.html>

sa lucreze pamantul acestuia. Intr-o localitate din Ialomita, mosierul i-a sedentarizat pe romi caldarari nomazi si tot el a insistat pentru a fi botezati devenind nasul lor.⁷

Odata eliberati, romii au adoptat religia majoritarilor, cei mai multi declarandu-se ortodocși, dar aceasta eticheta era mai putin convingatoare decat pentru romani. Credinta ortodoxa la romi era, adesea, cum este si astazi, imbinata cu credinta in supranatural, semne, vraji, etc.

Dupa caderea comunismului din 1989, odata cu raspandirea crestinismului neo-protestant, multi romi au devenit baptisti, pentecostali, adeventisti sau crestini dupa Evanghelie.

III.1 Situatia comunitatilor de romi in ceea ce priveste apartenenta si manifestarea confesionala. Descrierea comunitatilor din punctul de vedere al orientarilor religioase;

Prima referire despre romi, cu caracter magico-religios, provine dintr-un text hagiografic, "Viața Sf.Gheorghe", descoperit la mănăstirea Iveron de la Muntele Athos. Aici aflăm că împăratul Constantin Monomachos apelează la ajutorul "unei populații de samariteni, descendenți ai lui Simon Magul, pe nume adsincani, binecunoscuți pentru arta lor de a ghici și de a face farmece", pentru a scăpa de animalele de pradă care îi devorau vânatul din parcul imperial Philopation din Constantinopol. Adsincanii (varianta georgiană a grecescului atsinganoi) au pus pe jos bucăți de carne descântate, care au ucis pe loc animalele de pradă.

Religia romilor se caracterizează prin existența dualismului pur-impur, respectiv Dumezeu –Diavol. Acest dualism se reflectă în concepția, pe care, în cadrul familiei, îl au bărbatul și femeia. Ce este interesant este că romii o venerază în mod deosebit pe Fecioara Maria, zilele de 15 august și 8 septembrie fiind prilejuri de pelerinaje la biserici, mănăstiri cu hramul Sfintei Marii. Această atitudine poate fi pusă în legătură cu credința vechilor indieni sau a proromilor în zeița mamă, a mamei sacre. Sigur că, la romii tradiționali, pelerinajul reprezintă atât un moment de purificare prin participare la slujbele religioase, cât și de reșezare a ierahiilor sociale, de reconfirmare a tradițiilor de familie.

Totusi, ca in orice alt domeniu, atunci cand analizam situatia populatiei de romi, trebuie sa tinem cont de diversitatea pe care o gasim in cadrul acestei populatii. Astfel, exista multi romi asimilati care se manifesta religios la fel ca majoritatea populatiei, insa exista si comunitati compacte de romi in care manifestarile religioase sunt diferite chiar de la o comunitate la alta.

Reliogizitatea este un element cheie in ceea ce priveste identitatea roma. Relatia cu Divinitatea este fireasca in comunitatile de romi, iar Dumezeu face parte din viata zilnica a romilor, pentru ca El este cel care protejeaza familia, in special in timp de neceaz si suferinta. Asa cum am mentionat aceasta manifestare a spiritualitatii are loc in contextul religios al populatiei majoritare din tarile sau regiunile, unde romii locuiesc. In

⁷ <http://www.romanothan.ro/index.php/breviar-de-istorie-a-rromilor.html>

Romania, conform datelor oficiale, romii sînt ortodocsi în proporție de 83,5%, înșă nu se poate spune cu certitudine cît sînt de aproape de ortodoxie ori cum își desfășoară practicile religioase în acest context. Fără să generalizăm, de cele mai multe ori a existat o combinație între practica ortodoxă și practici religioase, spirituale moștenite din patrimoniul indian sau dezvoltări ale unor practici și superstitii pagane locale. Foarte mulți romi din comunități compacte cred cu tărie în farmece și blesteme. De asemenea, încă se mai practică ritualuri și descantece de legare a ploii, de ghicire sau de vindecare. Există și membri ai unor comunități compacte care, deși păstrează limba romani, totuși nu se poate spune că există o diferență din punct de vedere al manifestării religioase între ei și populația majoritară ortodoxă. Evident că faptul acesta este și mai vizibil la populația de romi asimilată, fără să înțelegem că toată populația majoritară, declarată ortodoxă, este practicantă a acestei religii.

După 1989 s-a putut observa, și nu numai în ceea ce îi privește pe romi, o anumită tendință de a adopta credința cultelor neoprotestante (baptiști, pentecostali, creștini după Evanghelie, adventiști). Inițial, mulți evangeliști romani au activat în localități, unde exista atât romani, cît și romi, fiind focusați pe zonele unde populația era majoritară. Chiar și așa, cei care participau la întâlniri și răspundeau pozitiv erau romii. În felul acesta, s-au plantat primele biserici de romi. Se crede că numărul celor care s-au convertit este în jur de 75 000. Se pare că în latura extatică a credinței evanghelice - momentul depunerii măturilor în favoarea lui Hristos - există ceva atrăgător pentru romi. Prin natura ei, Biserica neoprotestantă îi face pe credincioșii născuți din nou să se simtă aleși, speciali, apropiindu-i mai mult de ideea solidarității sociale. Botezul prin cufundare, maniera emoțională de exprimare a religiozității, mărturisirile spontane și stilul interactiv în momentul închinării, credința în necesitatea mântuirii prin Hristos, prinderea de mână și vorbirea în pilde sînt elemente care par a se îmbina pentru a crea o "religie a inimii", aproape de temperamentul romilor și de care aceștia se simt atrași emoțional și psihologic.⁸

Atunci cînd vorbim de biserici, care au fost plantate în urma unor evanghelizări, vorbim, de fapt, de două tipuri de biserică. Sînt biserici mixte, unde romi și romani se adună împreună și biserici formate numai din romi. Acestea din urmă au mai mult succes, deoarece romii sînt gata să vină mai ușor la biserică, pentru că nu sînt stănjeșiți ca în bisericile mixte, unde majoritari sînt romani. Mai mult decît atât, aceste biserici pot reprezenta mijloace de păstrare a identității și de revigorare a tradițiilor, pentru că modul de închinare este specific și contextualizat culturii romani. Astfel, muzica este de obicei cu specific tradițional român și cîteodată se predică sau se cântă și în limba romani. În plus, romii aparțineau cultelor neoprotestante încă din comunism, dar nimeni nu recunosctea de teama persecuțiilor și de aceea se declarau ortodocși.

Din sondajul, realizat de Gallup România în 2005, reiese că 19% dintre cetățeni merg la biserică o dată pe săptămîna, 17% se duc la biserică de cîteva ori pe lună, 9% participă la slujbele religioase cel puțin o dată pe an, iar 11% au afirmat că nu se duc deloc la biserică. E adevărat, totuși, că cei care aderă la culte neoprotestante devin mai constanți în ceea ce privește frecvența la slujbele de duminică și asta se datorează, în mare parte, faptului că enoriașii sînt foarte uniți și simt că, pe lîngă îndeplinirea datoriei față de Dumnezeu,

⁸ http://www.divers.ro/focus_ro?wid=37452&func=viewSubmission&sid=2438

acolo se pot simți bine și își pot face prieteni.⁹ Cu toate acestea, românii sunt puternic influențați de convingerile religioase ale populației majoritare, iar, astfel, în Ardeal, sunt destui romi care au religia protestantă a majoritarilor maghiari în rîndul cărora trăiesc și au și limba maghiară ca limba maternă. Mergînd spre celelalte zone ale țării, observăm că în Dobrogea sînt mulți romi musulmani, care au ca limba maternă turca.

III. Prezentarea de studii de caz – exemple de bune practici (abordare tematică): intervenții în comunitățile de romi

Deși scopul final al abordării comunităților de romi de către Biserică este acela ca aceștia să îl cunoască pe Domnul Isus Hristos, totuși lucrul acesta nu ar fi în conformitate cu Cuvîntul lui Dumnezeu și nici măcar eficient dacă nu s-ar ține cont de nevoile “pămîntesti” cu care acesta populație se confruntă. Într-adevăr, istoria universală a evanghelismului afirmă că răspîndirea creștinismului a fost întodeauna însoțită de intervenții sociale prin care Biserică a fost un agent al dezvoltării umane.

Mai mult decît atât, educația de calitate, pregătirea profesională, condițiile de trai îmbunătățite, responsabilitatea și inițiativa civică sînt condiții esențiale pentru orice ființă umană demnă care face parte din împărăția Lui Dumnezeu. Lucrul acesta ar trebui să fie o preocupare a fiecărui creștin pentru că porunca Lui Dumnezeu „să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți” este valabilă și astăzi. Cu alte cuvinte intervenția socială a Bisericii care are la bază așa cum spune Pavel legea naturală (...) este confirmată de către evangheliile lui Cristos.¹⁰

Problemele existente în comunitățile de romi, pe care statul sau alte organizații încearcă să le rezolve, ar trebui să fie și problemele Bisericii. Tocmai de aceea Bisericii i se solicită o intervenție profesională, ca o alternativă la serviciile sociale ale statului.

Biserică a început să fie vizibilă după căderea comunismului, în anul 1989, cînd s-au dezvoltat diferite inițiative de intervenție socială. Din păcate, comunitatea de romi din România, fiind cea mai vulnerabilă din punct de vedere social și confrundându-se cu cele mai diverse probleme, oferă un câmp de lucru vast Bisericii și ar trebui să reprezinte o provocare pentru toate cultele creștine din România.

În prezent, chiar dacă este nevoie de o implicare și o colaborare mai mare precum și de dezvoltarea unui sistem propriu de intervenție socială, totuși există în derulare numeroase proiecte în comunitățile de romi.

În continuare, vom prezenta cîteva studii de caz – exemple de bună practică menite să fie modele și care să-i încurajeze pe liderii spirituali implicați în lucrarea printre romi.

⁹ http://www.divers.ro/focus_ro?wid=37452&func=viewSubmission&sid=2438

¹⁰ Fumio, S., Marchetto A., *Guidelines for the Pastoral care of Gypsies*, (2003), Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People, Vatican

Biserica Baptista Emanuel – O Del si Amentza (Dumnezeu este cu noi)

Totul a inceput cand Moise Marin a simtit chemarea de a vesti Evanghelia coetnicilor romi si in activitatea pastorală a realizat ca sunt numeroase probleme cu care se confruntau cei cu care venea in contact, zilinic. Pentru a aborda aceste probleme si-a dat seama ca este nevoie de o organizatie nonguvernamentala. Astfel, in 2000 a infiintat organizatia Siloam pe langa Biserica *O Del si Amentza*, avand misiunea de a imputernici pe romi in vederea cresterii acestuia la educatie, locuri de munca si servicii sociale. Desi populatia de romi din sectorul 3 se confrunta cu numeroase probleme, totusi pastorul Moise a fost sensibilizat cel mai mult de copiii si tinerii care veneau la biserica si nu stiau sa scrie si sa citeasca: „ In vizitele mele in comunitate am vazut foarte multi copii care jucau barbut si mi s-a facut mila de ei, pentru ca imi era clar ca nu au nici un viitor.” In felul acesta, a dezvoltat un program de „sansa a doua”, prin care copiii si tinerii erau integrati in sistemul educational sau ajutati sa isi gaseasca un loc de munca.

Pentru a pune in practica intentia sa, pastorul Moise a apelat la Biserica Baptisa *Sfanta Treime* care a oferit o cladire necesara desfasurarii orelor de sansa a doua. Dupa ce acesta cladire a fost renovata cu sprijinul unor frati din Anglia, s-au format clasele de sansa a doua. Astfel, cu sprijinul finaciar si material al unor bisericii din SUA, dar si prin proiecte finantate de *World Vision* si *Roma Education Fund* au putut fi recuperati 200 de copii, care au abandonat scoala, si au fost integrati in sistemul educational. Pastorul Moise a marturisit ca „satisfactia cea mai mare este cand vezi copii fara nici o speranta care prin actiuni din acestea pot ajunge sa aiba un viitor” Pentru ca multi copii si tineri provin din familii sarace, s-a oferit si o masa in timpul programului scolar. De asemenea, s-au organizat diferite activitatii extracurriculare (matineul de vacanta, tabere, actiuni ecologice, etc) si s-au oferit ajutoare umanitare (haine si rechizite). Interesant este ca nu neaparat parintii au fost cei care au incurajat copiii sa vina, ci mai degraba a fost initiatiiva copiilor, care vorbeau intre ei despre posibilitatea de a-si termina scoala. Cei mai multi fac parte din familii dezbinat, au fost examtricolati, mutati sau au abandonat scoala. In anul 2004, Biserica *O Del Amentza* a trebuit sa retrocedeze cladirea oferita de Biserica *Sfanta Treime*, dar intre timp pastorul Moise reusise sa stranga suma necesara cumpararii unei alte cladiri.

In urma succesului Scolii *Siloam* s-a inceput, cu ajutorul finaciar al *Roma Education Fund*, extinderea in satele din jurul Bucurestiului. Se spera ca, prin aceste centre, zeci de copii sa ramana in scoli sau sa se reintegreze in sistemul educational. Pastorul Moise a tinut sa puncteze ca „nici un copil nu a fost conditionat de participarea la programele Bisericii si nu exista nici o diferentiere. Copiii si tinerii trebuie sa aiba libertatea de a alege, pentru ca, altfel, ar exista riscul ca mai tarziu sa poata face vinovat pe alticineva, in cazul in care vor ajunge in situatii de nedorit”.

Nu de mult timp au loc, in cadrul Bisericii, intalniri cu tinerii in care sunt dezbatute probleme cu care acestia se confrunta (Ex: “Cum ar trebui sa fie un tanar crestin”; “De ce rom si nu tigan?”; “Importanta educatiei in viata unui tanar”, “Prioritati si decizi”)

Pastorul Moise a marturisit ca doreste sa infiinteze o scoala de pregatire pentru liderii spirituali romi, menită sa-i ajute sa devina manageri si buni administratori si sa le ofere abilitati de a dezvolta programe educationale pe langa biserici. De asemenea, e doreste dezvoltarea unor programe de calificare si orientare profesionala pentru tinerii romi. In viziunea pastorului Moise, slujitorul crestin trebuie sa fie cel care are grija de "turma" nu doar din punct de vedere spiritual, ci trebuie sa fie si un cautator de resurse, pentru ca nu poate ramane indiferent la probleme materiale si sociale cu care acestia se confrunta. Desi pare ca o implicare prea mare poate aduce o stare deprimanta pentru slujitorul crestin, pastorul Moise considera ca trebuie "sa faci tot ce tine de tine, încât să ai multumirea si incredintarea ca ti-ai facut partea, lasand restul in seama Lui Dumnezeu."

Parohia Greco-Catolica Bucova

In anul 2007, preotul Protopop Vasiloni Trandafir Florin a participat la un training, organizat de *Aidrom - Asociația Ecumenică a Bisericilor din România*, la Bucuresti, avand ca tema incluziunea sociala a persoanelor apartinand minoritatilor etnice din Romania. Pe langa abilitatile si cunostintele dobandite, preotul a fost motivat in a realiza ceva pentru comunitatea de romi din localitatea Bucova, judetul Caras-Severin. In perioada aceea, era preot paroh al parohiei Greco-Catolice Bucova si detinea functiile de protopop de Sarmisegetuza, responsabil cu pastoratia laicilor al Episcopiei Lugojului.

In urma inundatiilor din 2004-2005, in localitatea caraseana Bucova, au fost distruse mai multe poduri, pe cursul raului Bistra. Primaria comunei Bautar a reparat toate podurile, cu exceptia celui care deservea in principal comunitatea de romi din localitatea Bucova. Acest fapt a dus la o si mai mare izolare a acestei comunitati, care se afla si in pericolul iminent ca, la o noua inundatie, locuintele care erau situate imediat in apropierea raului Bistra sa fie distruse. Preotul Protopop Vasiloni Trandafir Florin a făcut demersuri la mai multe foruri, prin strangere de semnături si petitii, cu scopul de a sensibiliza autoritatile locale in a se implica in rezolvarea acestei probleme.

In anul 2007, printr-un parteneriat intre Parohia, *Asociația Ecumenică a Bisericilor din România*, AIDROM si Biserica Reformata "*Casa Sperantei*" Brasov, condusa de pr. Miklos Menessy, s-a refacut podul care deservea comunitatea roma din Bucova, in zona numita "*La rastoci*", si de asemenea, s-a construit un dig din gabioane, in lungime de 42 de metri. Valoarea proiectului s-a ridicat la suma de 140.000 RON, dintre care 110.000 RON a fost partea adusa prin parteneriatul sus amintit, iar 30.000 de lei a fost contributia Primariei Bautar, care a fost sensibilizata in acest sens. Preotul Vasiloni ne-a declarat: "In acest fel, am redat romilor din Bucova speranta si demnitatea, aratandu-le ca pentru noi, Biserica Greco-Catolica, toti oamenii sunt importanti. Am contribuit prin acest proiect, la incluziunea sociala a cetatenilor de etnie roma din Bucova, aratand tuturor ca noua ne pasa de nevoia fiecarei persoane!"

Centrul Cultural al Romilor *O Del Amenca*

Multi dintre copiii cu varste intre 7-14 ani din comunitatea de romi Duesti mergeau la Biserica Baptista "*Sfanta Treime*" din apropiere. In anul 1997, un tanar crestin de etnie roma impreuna cu alti invatatori de scoala duminicala au inceput sa dezvolte o lucrare

printre acesti copii. Peste 40 de copii veneau la intalnirile de miercuri seara si duminica dupa-masa, organizate in comunitate. Dupa doi ani, tinerii crestini implicati in lucrare au realizat ca exista riscul ca limba romani, vorbita in comunitate, sa fie pierduta. Mai mult decat atat, din discutile cu copiii s-a observat o stima de sine scazuta, pusă pe seama faptului ca sunt "tigani". Astfel s-a nascut ideea unui proiect cultural care sa promoveze valorile culturale ale romilor. In anul 1999, a fost finantat de catre *Institutul Pentru O Societate Deschisa* proiectul "O Del Amenca", avand scopul de a promova valorile culturale ale romilor. Unul din rezultatele proiectului a fost infiintarea organizatiei *Centrul Cultural al Romilor "O Del Amenca"*, formata din credinciosi romi, membri in Biserica Baptista "Sfanta Treime". In urma implementarii proiectului, s-a format din copiii romi din comunitate un cor si o trupa de teatru, care prezentau spectacole in limba romani in diferite comunitati din judetul Ialomita. Au urmat trei proiecte de acest gen cu impact nu doar printre romii din comunitati, dar si printre copiii din comunitatea Duesti, observandu-se o schimbare pozitiva in ceea ce priveste stima de sine si chiar imbunatatirea rezultatelor scolare. Inca de la inceputul infiintarii organizatiei, membrii acesteia au fost motivati de chemarea lui Dumnezeu de a conlucra cu El. Ei au inteles ca credinta presupune fapte si rugaciunea este o forta care Il sensibilizeaza pe Dumnezeu pentru a interveni, dar si un angajament al aceluia care se roga ca isi va face partea. De asemenea, au fost promovate principiile Scripturii si valorile moral-crestine, care se completeaza cu conceptele dezvoltarii comunitare cum ar fi: participarea comunitatii in procesul decizional, transparenta, proprietatea asupra procesului, etc.

Desi s-a inceput cu proiecte culturale, din considerentele mentionate mai sus, totusi pe parcurs membrii organizatiei au inteles ca, pentru a aduce o schimbare in bine in viata comunitatii, este nevoie de o extindere a ariei de interventie. Astfel, s-au organizat intalniri cu membrii comunitatii, in care acestia au prezentat nevoile comunitatii si problemele cu care se confrunta. Majoritate dintre ei au insistat pe nevoia de crearea de locuri de munca in comunitate, hotarandu-se elaborarea unui proiect generator de venit. In urma unei analize a nevoilor realizate pe un esantion de 100 de persoane (50% femei), a reiesit ca dorinta comunitatii este de a dezvolta un atelier de croitorie. Proiectul elaborat a fost finantat de catre *Pakiv European Roma Fund*. Pe baza unor criterii de selectie bine definite si in urma unor interviuri, s-au selectionat cele 15 femei care au fost angajate in cadrul atelierului de croitorie, dupa participarea la cursul de instruire. Aproape un an, a existat productie, iar aceste femei au fost platite. Pe langa dimensiunea economica, proiectul a avut si o dimensiune civica. In acest sens, s-a urmarit participarea femeilor angajate in cadrul atelierului de croitorie in viata comunitatii si actiuni civice. S-a creat un bord al organizatiei, format din cei mai de seama si de incredere membrii din comunitate. In intalnirile bordului, se discutau problemele din comunitate si se cautau solutii.

Directorul organizatiei considera ca probleme cu care se confrunta populatia de romi sunt in resposabilitatea autoritatilor locale si ar trebui o implicare mai mare din partea acestora. Tocmai de aceea in toate actiunile organizatiei a existat un parteneriat cu consiliul local, construidu-se o relatie bazata pe incredere. Astfel, la nivelul orasului Fetesti s-a creat un grup de lucru, format din reprezentanti autoritatilor locale si ai comunitatilor de romi. In cadrul acestui grup, s-a elaborat planul de actiune, iar lunar au loc intalniri in care se discuta initiative, solutii, proiecte pentru atingerea obiectivelor acestui plan. In

momentul de fata, organizatia implementeaza un proiect generator de venit prin care se doreste sa se angajeze 10 persoane de etnie roma in cadrul unui atelier de tamplarie PVC. Prin acest proiect, conform directorului executiv se doreste ca oamenii acestia sa fie imputerniciti, ajutati pentru a deveni persoanele pe care Dumenzeu le-a creat sa fie. “De multe ori este nevoie de asemenea interveniti pentru ca cei de etnie roma sa inteleaga valoarea pe care o au in ochii lui Dumenzeu, deoarece si pentru ei Domnul Isus a murit”

Parohia ortodoxa misionara pentru romi-sebes

In anul 2005, in luna lui mai, Inalt Prea Sfintitul Parinte Arhiepiscop Andrei, al Alba Iuliei, hirotonia un tanar pentru a-i da sub pastorie un cartier de romi din orasul Sebes. Astfel, in luna iunie, intr-un fost magazin, s-a incropit o capela de rugaciune, unde lumea a inceput, incet, sa se stranga la rugaciune, cu speranta ca intr-o zi vor construi in cartier o noua biserica. Atat parintele, cat si sotia lui, au inceput sa se apropie de oameni si sa incerce sa ii ajute. Nu aveau suficiente resurse, nici macar pentru ei, insa aveau dragostea crestineasca, cu care puteau oricand sa le umple sufletele celor de acolo. Preotul ne-a marturisit: “Incet, incet, s-au adunat si multi romani din imprejurimi si, astfel, a inceput conlucrarea dintre cele doua etnii, o conlucrare rodnică, de intr-ajutorare pentru binele tuturor si, mai ales, pentru a implini porunca lui Dumnezeu: “Iubeste-ti aproapele ca pe tine insuti !”.

De-a lungul celor patru ani trecuti de atunci si pana acum, au fost multe lucruri bune care s-au intamplat in acea mica bisericuta. Astfel, in fiecare an in preajma sarbatorii Nasterii Domnului fiecare dintre cei mici au primit cate o pungulita cu diferite daruri, nefacand niciodata diferenta intre copiii familiilor ortodoxe si copiii familiilor apartinatoare celorlalte culte. La fel s-a intamplat si cu alte daruri, pe care au reusit sa le aduca in cartier, impartindu-le celor nevoiasi. In aceiasi masura, i-au tratat pe toti de acolo, cu acelasi respect, colindand multe dintre casele din comunitate. Prezenta parintelui s-a simtit, casele oamenilor de acolo fiind binecuvantate in fiecare an, parintele raspunzand afirmativ la orice solicitare pe care oamenii au facut-o. Dar nu numai parintele, ci si sotia, care a adunat copiii in jurul ei in fiecare zi, cand a fost prezenta la biserica, invatand-i sa isi faca Sfanta Cruce sau sa se stearga la nas, sa se roage sau sa manance frumos.

Putem adauga alte activitati pe care parintele le face cu cei mici si cu cei tineri, cum ar fi: cantece si colinde de Craciun, alte discutii si cateheze, cate un film o data la 2 saptamani, care este apoi discutat de cei prezenti la seara de film, urmarindu-se mai ales probleme religioase sau chiar si activitati sportive, baietii invitandu-l de multe ori pe parinte la o “miscare” pe terenul de fotbal, iar acesta raspunde afirmativ cu scopul de a fi in mijlocul enoriaşilor sai.

Din pacate dorinta cea mai mare a parintelui si a oamenilor, si anume aceea de a construi o biserica in cartier, inca nu s-a infaptuit. Parintele ne-a explicat: “cauza nerealizarii este o conducta principala de apa, care din anumite motive nu a putut fi mutata sau macar deviata pana acum, insa este posibil ca acest lucru sa se realizeze si in primavara anului 2010 sa se inceapa constructia unei noi biserici, daca va fi voia lui Dumnezeu.” Pana atunci, crestinii ortodocsi se vor aduna in acelasi loc, unde se aduna la rugaciune inca din anul 2005, iar, aici, romii si romanii se vor ruga impreuna mai departe, unindu-si rugaciunile si sufletele pentru bunastarea tuturor.

Biserica Penticostala din Baleni - Sarbi

In localitatea Baleni –Sarbi din judetul Dambovita, exista o comunitate de romi, care se intalnesc la inchinare, intr-o Biserica Penticostala, peste 70 de membrii ai comunitatii. Pastorul, Tudor Aurica este recunoscut nu numai in biserica lider, ci si in comunitate. Si-a castigat respectul si notorietatea in comunitate datorita faptului ca se preocupa de nevoile celor aflati in dificultate. El ii reprezinta pe romii din comunitate in fata consilului local si intelege activitatea unui pastor nu numai intre zidurile bisericii, ci, mai ales, in afara acestora. Desi i-au fost propuse mai multe pozitii (consilier local sau expert pe problemele romilor in primarie), a trebuit sa refuze motivand ca activitatea pastorală ii solicita tot timpul. Totusi, el a sprijinit alte persoane din comunitate pentru a ocupa aceste pozitii.

Astfel, datorita relatiei sale bune cu autoritatile a reusit sa mobilizeze resurse pentru renovarea unor case, care au fost avariate in urma unei furtuni. De asemenea, este sensibil la problemele de sanatate, pe care membrii din comunitate le au. In sensul acesta, a ajutat un copil suspect de tumoare la san pentru a fi operat la spitalul Fundeni si un tanar cu probleme la inima. Acestea sunt numai cateva din interventile pastorului Tudor Aurica: “La biserica, suntem un fel de centru de asistenta sociala. Oamenii vin aici cu fel si fel de probleme. Nu facem nici o diferentiere, ca ala e penticostal sau nu. Incercam sa ii ajutam pe toti. Avem cam 80 % din cazuri rezolvate.” Pastorul Tudor Aurica a tinut sa precizeze ca “organizam in biserica ore de scoala duminicala cu 140 de copii. Pentru ca sunt asa multi, lucram cu ei in 3 serii”. Astfel, copiii sunt invatati, de mici, principiile biblice. Copiii sunt incurajati sa participe in procesul educational, iar pastorul Tudor Aurica colaboreaza foarte bine cu mediatorul scolar. Intelege ca, fara un start bun, copiilor le este greu sa se integreze in sistemul educational. De aceea “in curand dorim sa infiintam o gradinita. Le vine foarte greu copiilor care intra in clasa intai sa se acomodeze si nu putini raman in urma cu invatatura”

Nu de mult, pastorul a participat la un curs de instruire in domeniul dezvoltarii comunitare, organizat de *World Vission*: “A fost foarte bun acest curs, mi-a deschis mai mult mintea, acum inteleg mai bine cum trebuie sa actionez.” Sunt multi pastori romi in Romania dedicati lui Dumnezeu si oamenilor, care incearca sa rezolve problemele comunitatii punctual, fara sa aiba un plan de dezvoltare comunitara articulat. Sunt comunitati de romi transformate in ceea ce priveste mentalitatea, in urma muncii unor asemenea pastori. Pocainta (*metanoia*, in limba greaca), asa cum e descrisa de Pavel in Noul Testament, inseamna schimbarea mintii, o perceptie asa cum o are Dumnezeu despre lumea inconjuratoare. Nu putini sunt romii care au capatat, prin harul Lui Dumnezeu, o asemena perspectiva. Tocmai de aceea investia in dezvoltarea unor asemenea resurse umane poate avea efecte deosebite in comunitatile de romi, nu doar din punct de vedere vesnic, ci si social.

Habitat for Humanity

Misiunea *Habitat for Humanity* este de a elimina adăpostirea sarăcăcioasă și lipsa de adăpost din întreaga lume și să facă din locuirea în condiții decente o problemă de

conștiință și de acțiune perpetuă a comunităților afectate de această situație. *Habitat for Humanity (Habitat pentru Umanitate)* este o mișcare creștin-ecumenică, non-profit care construiește și reabilitează locuințe pentru familii defavorizate. Organizația a fost fondată în 1976 în SUA de către Millard și Linda Fuller, doi credincioși milionari, care locuiau în Georgia. Sensibili la nevoile celor din jur, au început să inițieze o serie de proiecte sociale în vecinătatea regiunii în care locuiau, însă inițiativa cea mai importantă a fost lansarea unui program de parteneriat pentru locuințe. În 1973, soții Fuller au abordat conceptul parteneriatului pentru locuințe în Africa, realizând ca pot extinde acest program la nivel mondial. Astfel, în 1976, soții Fuller s-au întors în Statele Unite și au lansat *Habitat for Humanity International*. În anii care au urmat, s-a dovedit ca un scop bine definit, construit pe principiile Scripturii, poate mobiliza milioane de oameni. *Habitat for Humanity* acționează în 100 de țări și, până în prezent, a construit peste 300.000 de case pentru aproape 1,5 milioane de oameni. În România, peste 1500 de familii cu probleme de locuire au beneficiat de suportul organizației *Habitat for Humanity România*.

Activitatea organizației *Habitat for Humanity* se bazează pe munca voluntarilor, iar resursele necesare reabilitării și construirii unor case decente, simple și accesibile ca pret sunt asigurate din donații financiare și materiale. Este important de menționat că programul *Habitat for Humanity* nu face cadou aceste case, ci urmărește responsabilizarea familiilor și a comunității. Beneficiarii acestor case trebuie să achite costurile de construcție, pe o perioadă de până la 20 de ani, fără profit și fără dobândă. Sumele încasate se consolidează în „Fondul pentru umanitate”, un fond rotitor, prin care ulterior se pot demara alte lucrări și se vor ajuta mai multe familii. Pentru că majoritatea familiilor au venituri foarte mici sau de loc, *Habitat for Humanity* are în vedere și formarea profesională a beneficiarilor pentru a le oferi șanse sporite în a accesa piața forței de muncă.

De curând, a fost lansat de către *Asociația Habitat for Humanity*, în parteneriat cu *Fundația Soros România* și cu sprijinul autorităților locale, proiectul „O casă, un viitor”, care se derulează pe o perioadă de trei ani, începând cu 2009. Un finanțator important este și *Fundația Vodafone România*. Acest proiect se adresează familiilor de etnie romă și se dorește a fi un model de ajutorare a familiilor, care au condiții de locuit deosebit de precare.

Familii de romi din Baltești și Vanatori trăiesc în niște cociabe construite din chirpici sau diverse materiale fără electricitate sau apă curentă. Aceste familii trăiesc într-un cerc vicios al sărăciei, pentru că aceste condiții mizere de locuit cauzează diferite boli copiilor, dar și adulților. De asemenea, nu se poate vorbi de o educație de calitate în asemenea condiții de locuit. Principalul venit al romilor este obținut din ajutorul social sau alocațiile copiilor, la care se adaugă veniturile realizate din confecționarea și vânzarea tuciurilor (Baltești, Prahova) și comercializarea fierului vechi (Vânători, Neamț).

Casele se vor ridica cu ajutorul voluntarilor, alături de familiile beneficiare sub îndrumarea specialiștilor în construcție *Habitat*. Prin acest proiect se dorește îmbunătățirea condițiilor de trai pentru 48 de familii. Proiectul are și o componentă de formare profesională pentru 30 de adulți în domeniul construcțiilor. Responsabilizarea familiei și metodologia menționată se aplică și la programul de renovare. O locuință nou construită va avea o suprafață de 55 mp, cu două camere, baie și bucatărie.

Părinții Marin și Cătălina Arun, își iubesc copilul și fiecare zi din viața lor e o încercare de a-i face un viitor. “Ce bucurie mai mare putem avea decât să trăim cu demnitate într-o casă frumoasă, în care fata mea să învețe, să poată să ajungă și ea cineva, să nu mai trăiască în sărăcie ca noi!”, spune femeia simplă care vinde pepeni ca să-și poată trimite fetita la școală.

World Vision

World Vision Romania este o organizație creștină, care desfășoară programe de intervenție umanitară de urgență, dezvoltare și advocacy. Printre beneficiarii acestor programe sunt, în special, copiii și familiile acestora din comunitățile dezavantajate, indiferent de religie, rasă, etnie sau gen. Pastorul Bob Pierce este fondatorul organizației *World Vision* și încă de la început s-au promovat principiile Scripturii. Printre valorile organizației se numără credința în Dumnezeu, compasiunea pentru cei săraci, parteneriatul și dezvoltarea spirituală

Organizația *World Vision* a intervenit pentru prima dată în România în anul 1977, oferind ajutor umanitar celor care au fost afectați de cutremur. În anul 1990, *World Vision* s-a reîntors în România și a devenit o prezență constantă în domeniul protecției copilului și al dezvoltării comunitare. În prezent, organizația *World Vision* este activă în domeniul protecției copilului și dezvoltării comunitare.

Deși organizația *World Vision* nu își selectează beneficiarii pe criterii etnice, totuși printre cei incluși în programele *World Vision* sunt și românii. Proiectele de dezvoltare comunitară se desfășoară în județele Cluj, Constanța, Dolj, Ialomița, Iași și Valcea, în peste 200 de comunități rurale. Ele urmăresc îmbunătățirea calității vieții în concordanță cu aspirațiile membrilor comunității. Proiectele sunt centrate pe copii și bazate pe parteneriatul cu comunitatea. Unul din aceste proiecte este și cel din Ialomița, unde coordonator zona este Cristina Bucurescu. Scopul proiectului este de a susține dezvoltarea comunităților rurale din județul Ialomița prin încurajarea membrilor comunităților să devină receptivi, activi, uniți și implicați în crearea unor comunități sănătoase, în care copiii să se simtă ocrotiți în familia iubitoare și prosperă. Acest proiect a început în luna mai 2003, în parteneriat cu 3 comune: Jilavele, Dridu și Fierbinți. În anul 2005, parteneriatul s-a extins în alte șase comune: Armășești, Adâncata, Brazii, Movilița, Maia și Moldoveni. În 2006, a fost inițiat parteneriatul cu Manasia, Roșiori și Coșereni.

În fiecare comunitate s-a format un **grup de inițiativă**, alcătuit din lideri formali și informali (reprezentanți ai primăriei/ consiliului local, educatori, profesori, medici, preoți, părinți, copii, membri ai comunității). **Rolul** grupului de inițiativă este de a reprezenta comunitatea, de a defini nevoile comunității, de a evalua aceste nevoi și de a stabili priorități, în vederea elaborării de proiecte și activități, ce au ca scop soluționarea problemelor existente la nivel de comunitate.

Metodologia folosită de *World Vision* este una integrată și vizează patru domenii considerate prioritare: educație; sănătate; educație spirituală; dezvoltare economică. Se urmărește prevenirea abandonului școlar și îmbunătățirea condițiilor de studiu în școlile și grădinițele rurale, oferirea de educație primară pentru sănătate, sprijin pentru familii (medicamente, investigații, spitalizare, tratament), dezvoltarea micilor afaceri,

pregatirea micilor fermieri, sprijinirea Bisericii in indeplinirea misiunii sale si studiu biblic pentru copii.

Dupa 50 de ani de comunism, membrii comunitatilor rurale au inceput sa invete din nou sa-si asume destinele, sa-si exprime nevoile si sa identifice singuri solutii si resurse locale pentru rezolvarea acestora. Liderii formali si informali din comunitate au alcatuit grupuri de initiativa. Odata ce acestea au atins maturitatea necesara, ele se transforma in asociatii de dezvoltare comunitara, cu statut juridic.

VI. Posibile directii pentru gasirea de solutii in a dezvolta si constientiza nevoia unor asemenea interventii.

Asa cum am subliniat, scopul Bisericii este acela de propavadii Vestea Buna a mantuirii in Hristos, iar interventiile sociale trebuie sa se incadreze in acest context. Biserica se implica in viata sociala si este datoare sa intervina, dar totul trebuie sa se bazeze pe Evanghelia lui Hristos. Chiar daca militam pentru o viata mai buna pentru toti oamenii, totusi credem ca Imparatia Lui Dumnezeu nu se va realiza pe Pamant. Respingem orice doctrina care promoveaza realizarea imparatiei Lui Dumnezeu pe Pamant prin instaurarea justitiei sociale si a bunastarii materiale.

In abordarea comunitatilor de romi, este esential de avut in vedere ca fara o preocupare permanenta fata de nevoile lor, orice interventie este sortita esecului. Trebuie evitate acele abordari agresive de promovare a unor doctrine teologice si ideologii care au ca scop prozelitismul sau competitia cu alte culte. Romii au acea sensibilitate care ii face sa simta atunci cand reprezentantii bisericii nu doresc decat inregimentarea lor in sanul bisericii sau „integrarea lor in societate”. Ca pentru orice alta fiinta umana, trebuie sa li se arate compasiune, iar reprezentantul bisericii trebuie sa ii pese cu adevarat. Relevant pentru acesta este pilda bunului samaritean folosita de Domnul Isus pentru a arata ce trebuie sa facem ca sa mostenim viata vesnica si cum trebuie sa iubim pe aproapele nostru. Actiunea dezinteresata, motivata doar de dragostea pentru oameni, asigura succesul unei interventii in comunitatile de romi.¹¹

Ca in orice proces de dezvoltare, si in slujirea crestina in comunitatile de romi, metoda participativa aduce cele mai bune rezultate. Slujitorii romi sunt aceia care inteleg cel mai bine nevoile, trairile, cultura si aspiratiile romilor. De aceea este nevoie de o investitie mai mare in dezvoltarea de resurse umane pentru a sluji comunitatilor de romi. Specificitatea culturii rome face dificila interventia realizata de „outsideri”, acestia fiind acceptati cu greu de comunitatile compacte de romi. Totusi, cei care lucreaza printre romi (slujitor, biserica sau organizatie crestina) trebuie sa nu uite ca romii trebuie sa participe in procesul de decizie, sa se simta proprietari asupra procesului, responsabilizati. In felul acesta, va exista entuziasm si o reala transformare, evitandu-se dependenta sociala. Mai mult decat atat, slujitorul trebuie sa arate solidaritate in situatiile zilnice, iar in propovaduirea Cuvantului lui Dumnezeu trebuie promovat dialogul, care permite romilor de a-si exprima gandurile si felul cum inteleg ei relatia lor cu Dumnezeu, pundu-se accentul mai degraba pe experiente decat pe explicarea unor concepte teologie dificile.¹² De asemenea, este important ca romii sa se simta parte a comunitatii crestine, iar in cazul bisericilor mixte egali cu ceilalti membri.

¹¹ Fumio, S. , Marchetto A., *Guidelines for the Pastoral care of Gypsies*, (2003), Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People, Vatican,

¹² Idem

Un alt aspect, de care trebuie sa se tina cont atunci cand abordam comunitatile de romi, este cultura specifica a romilor. Sunt aspecte care pot fi promovate si chiar pot fi folosite cu succes. Materiale traduse in limba romani si muzica specifica sunt folosite de cultele neoprotestante cu un oarecare impact in comunitatile de romi. Orice interventie trebuie pusa intr-o forma culturala proprie romilor, pentru ca in felul acesta va exista mai mult interes si se va evita asimilarea culturala a romilor. Totusi, nu toate aspectele culturii romani trebuie acceptate de crestinism, pentru ca exista riscul ca mesajul Evangheliei sa devina cultura insasi. Comunicarea transculturala necesita o analiza a culturii prin Scriptura, iar Evanghelia nu presupune o superioritate a unei culturi fata de alta cultura, ci evaluarea tuturor culturilor, potrivit propriilor criterii ale adevarului, dreptatii si ale absolutismul moral.¹³

Pentru institutiile si organizatiile implicate in dezvoltarea sociala, exista o preocupare tot mai mare pentru supravetuire, obtinerea de resurse si rezultate cosmetizate, față de grija pentru imbunatatirea vietii beneficiarilor. De aceea pe langa interventia directa si eficienta, Biserica trebuie sa ofere modele si practici pozitive in ceea ce priveste dimensiunea morala si etica a interventiei, mai ales intr-o societate tot mai corupta si individualista. Mai mult decat atat, prin interventia sa, Biserica ar trebui sa sensibilizeze si sa constientizeze si chiar sa fie un factor catalizator pentru actorii implicati in problematica roma. Astfel, se poate spera la o “inoire spirituala si morala care conduce la imbunatatirea relatiilor interumane si accentuarea solidaritatii sociale, pentru ca biserica se preocupa de problemele sociale nu doar din ratiuni etice si umanitare, ci tocmai pornind de la principiile ei dogmatice in vederea atingerii scopului sau fundamental, derivat din insasi natura ei”.¹⁴

Slujirea nu este, pentru Biserica, o optiune, ci este insasi esenta misiunii sale in lume. Rick Warren in carte sa *Viata condusa de scopuri* afirma ca o persoana nu poate fi mantuita, daca nu este implicata in slujire.¹⁵ Mila pentru cei aflati in dificultate strabate, ca un fir rosu, toata Scriptura culminand cu versetul din Evanghelia dupa Matei 25: 40, cand Domnul Isus se identifica cu cei flamanzi, cei aflati in inchisoare, etc. Cu alte cuvinte, interventia sociala este Evanghelia transpusa in actiune.

In comunitatile locale slujitorul crestin este persoana cu cea mai mare credibilitate, statut care ii ofera posibilitatea de a mobiliza membrii comunitatii in vederea initierii unor actiuni comune. De asemenea, in urma sondajelor INSOMAR, se arata ca Biserica este entitatea cea mai de incredere in randul populatiei. Tocmai de aceea slujitorul crestin ar trebui sa fie constient de capacitatea, pe care o detine in a mobiliza resursele locale. Chiar daca pentru majoritatea finantatorilor, bisericile si organizatiile afiliate acestora nu sunt entitati eligibile, totusi sunt numeroase companii dispuse sa ofere resurse pentru asemenea interventii. Aceste companii, agentii de dezvoltare sau donori trebuie sa realizeze ca este o nevoie de un mai mare sprijin, dar si bisericile trebuie sa ofere modele si practici pozitive, care sa ofere garantia succesului unor asemenea

¹³ Weber, Rober E., *Common Roots – a call to evangelical maturity* (1978), Zondervan Publishing House, Grand Rapids Michigan.

¹⁴ Oprea, I.M., *Asistența socială comunitară. Rolul Bisericii în dezvoltarea serviciilor de asistență socială*, (2007), teză de doctorat, coordonator științific, Prof. Univ. Dr. Elena Zamfir, Bucuresti, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială,

¹⁵ Warren , R. *Viata condusa de scopuri*, (2004), Life Publishers International, Springfield, Missouri, SUA

interventii. Mai mult decat atat, bisericile trebuie sa aiba departamente de “fund raising – strangere de fonduri” si PR – relatii cu publicul, care sa asigure vizibilitatea unor asemenea interventii.

Pe langa resursele obtinute de la persoane private si cele mobilizate la nivel local, exista si organizatii care ofera sprijin financiar. Un lucru deosebit de important este ca institutiile de cult si cele religioase sunt eligibile pentru a accesa Fondurile Structurale (www.fseromania.ro). In acest sens, trebuie sa fie o preocupare a bisericii in a dezvolta resurse umane si capacitatea institutionala de a absorbi aceste fonduri.

Mai jos, sunt enumerate cateva organizatii care ofera sprijin pentru institutii de cult si organizatii religioase:

- ACT Development este o alianta de biserici, avand misiunea de a eradica saracia, injustitia si abuzul drepturilor omului. (<http://www.actdevelopment.org/>)
- DanChurchAid (DCA) este cea mai mare organizatie umanitara din Danemarca, care lucreaza cu biserici, orgnizatii nonguvernamentale, care au ca si grup-tinta cei mai saraci oameni. (<http://www.danchurchaid.org/>)
- Fundatia Romanian Angel Appeal a fost fondata in 1990, la Londra si Los Angeles si inregistrata in Romania in anul 1991. Prin proiectele sale, RAA actioneaza pentru imbunatatirea asistentei medicale, sociale si psihologice a persoanelor in dificultate si, in special, a copiilor si tinerilor afectati de HIV/SIDA, prin servicii directe, prin dezvoltarea unor programe de educatie destinate specialistilor in domeniu (medici, asistente medicale, psihologi, asistenti sociali), precum si prin realizarea de campanii de educatie si prevenire. (<http://www.raa.ro/index.jsp>)
- Fondul Global spijina, la scara larga, programe care lupta impotriva a trei boli: malaria, tuberculoza si HIV/SIDA (<http://www.theglobalfund.org/en/>)
- ICCO este o organizatie formata din mai multe bisericii avand misiunea de a crea o lume prospera, unde oamenii traiesc cu demnitate, o lume in care nu mai exista injustitie.
- HEKS Agentia de Ajutor a Bisericilor Evanghelice din Elvetia ofera ajutoare umanitare si lupta impotriva foametei (<http://www.heks.ch/en/about-us/organisation/>)
- Diakonisches Werk - EKD (<http://www.diakonie.de/index.htm>)
- Diakonie Katastrophenhilfe ofera ajutoare umanitare pentru persoanele victime ale dezastrelor naturale
- Consilul Mondial al Bisericilor are misiunea de a contribui la unitatea bisericii. (<http://www.oikoumene.org/>)

Este de recomandat ca biserica locala sa infiinteze o organizatie, întrucât in felul acesta poate avea mai usor acces la resurse. Astfel, asa cum am mentionat, desi majoritatea donatorilor nu finanteaza entitati religioase, totusi se pot scrie proiecte, care sa vina in intampinarea unor probleme sociale si care să fie rimise spre finantare fara a include in cererea de finantare componente cu caracter religios.

Iata mai jos cateva organizatii care finanteaza asemenea proiecte:

- Roma Education Fund are misiunea de a reduce decalajele existente între populația de romi și neromi din punctul de vedere al rezultatelor educaționale, prin politici și programe care să suporte o educație de calitate pentru romi, inclusiv desegregarea sistemului educațional.
- OSI – RPP – oferă suport instituțional pentru organizații de romi care lucrează la nivel local
- OSI – Roma Culture Initiative – oferă suport financiar pentru proiecte culturale

VIII. Concluzii și recomandări

Eliminarea nedreptății, inegalității și sărăciei a fost o preocupare omenirii încă de la începutul creației. După dezvoltarea creștinismului, Biserica și-a asumat această sarcină și a monopolizat, într-o oarecare măsură, acest domeniu. În ultimii 200 de ani, Biserica a trebuit să concureze cu ideologiile, abordările și activitățile institutelor seculare, în special cu guvernele. Chiar dacă sunt de apreciat actele de caritate și intervenție prin care se oferă anumite bunuri și servicii (centre de zi, cantine sociale, ajutoare materiale, etc), totuși și Biserica ar trebui să își schimbe această perspectivă tradițională și să aibă abordări prin care oamenii sunt mobilizați și organizați în așa fel, încât aceștia preiau controlul asupra vieților lor. În România, dacă Biserica dorește să rămână un lider în ceea ce privește intervenția socială și îmbunătățirea vieții oamenilor, trebuie să devină mai flexibilă și deschisă pentru a dezvolta abordări și strategii mai complexe. De asemenea, o implicare mai intensă în comunitățile de romi este absolut necesară.

În multe comunități tradiționale, membrii acestora cred că sărăcia este o “karma”, responsabilându-l pe Dumnezeu pentru această situație. A fost o perioadă în istoria Bisericii, când chiar s-a promovat această teorie, considerând sărăcia o adevărată binecuvântare, argumentând cu versetul din Matei 26:11: “Pentru că pe săraci îi aveți totdeauna cu voi, dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna.”. Cei săraci erau încurajați să se resemneze cu situația în care se aflau, pentru că ei urmau să fie răsplătiți în cer pentru suferințele pe pământ. *Quod apostolici*, 1878 no. 9

Biserica trebuie să constientizeze comunitățile de romi că sărăcia nu este inevitabilă și este o situație creată de către om și nu de Dumnezeu. Este nevoie ca nu doar românii, ci toți cetățenii români să fie eliberați de raul material, dar și cel spiritual. Creștinii sunt chemați să aducă Împărăția lui Dumnezeu pe Pământ, făcând această lume un loc mai bun, fără să uite de destinul vesnic al sufletului omenesc. În comunitățile de romi, este practic imposibilă o abordare în care să nu existe o preocupare pentru nevoile lor materiale. Urmărind bunăstarea lor și faptul că își pasa de nevoile lor, vor înțelege că nu urmăresc scopuri care promovează prozelitismul.

Deși sunt de încurajat acțiuni de caritate în comunitățile de romi, totuși aceste inițiative presupun ca cei care au sărăcie să fie eliberați de raul material, dar și cel spiritual. Sunt mult mai de dorit acele inițiative care îi responsabilizează și îi activează pe romi pentru că în felul acesta sunt ajutați să își schimbe statutul, dezvoltând-se relații de fraternitate între creștinii săraci. Este adevărat că viața veșnică a unei persoane nu este condiționată de eliberarea de sărăcie ori de recaptarea demnității umane, dar Biserica trebuie să se preocupe și de rădăcinile sărăciei, nu doar de a o cosmetiza prin acțiuni de caritate. Tocmai de aceea într-o comunitate atât

de eterogena, asa cum este cea de romi, este nevoie de solutii specifice, adaptate la comunitate si circumstante.¹⁶

O alta cauza a saraciei in comunitatile traditionale este considerata a fi lenea, lipsa de responsabilitate si nepasarea. Multi considera ca romii saraci sunt responsabili de situatia in care se afla rezumnadu-se doar la a-i acuza, uneori folosind un ton agresiv si cu conotatii rasiste. Desi nu cautam sa gasim scuze la asemenea atitudini, totusi trebuie sa intelegem conditiile istorice si sistemul social existent sau inexistent, care a generat asemenea comportamente.

Biserica si credinciosii ar trebui sa fie mai activi in eliminarea saraciei si in transpunerea principiilor Scripturii in actiune. Nu este doar responsabilitatea institutiilor seculare, ci si a Bisericii pentru ca asemenea initiative sunt argumentate de Evanghelie si au caracter crestin. Trebuie sa existe o implicare activa, bazata pe dragoste si compasiune, prin care sa se evite superioritatea celui care intervine fata de cei care au nevoie de ajutor.

Biserica trebuie sa recunoasca dreptul la identitatea etnica a romilor si chiar sa promoveze cultura si traditiile sanatoase, lucrul acesta amintind ca inaintea lui Dumnezeu situatia oamenilor nu este determinata de apartenenta rasiala sau etnica, ci de calitatea lor de creaturi dupa chipul si asemanarea Lui. Totusi drepturile si obligatiile merg impreuna si de aceea romii au obligatii fata de ceilalti oameni, cu atat mai mult cu cat Domnul Isus ne da porunci clare in acest sens.

Interventile Bisericii trebuie sa respecte principiile dezvoltarii comunitare pentru ca in felul acesta se va evita dependenta sociala si dezvoltarea unei relatii paternaliste intre comunitatile de romi si Biserica. Este necesară implicarea romilor in toate etapele interventiei si responsabilizarea acestora. Implicarea factorilor locali, responsabilizarea acestora si dezvoltarea de parteneriate asigura succesul unei interventii.

Este nevoie de o mai mare investitie in dezvoltarea de resurse umane de etnie roma. Comunitatile de romi sunt mult mai deschise si mai cooperante atunci cand slujitorul crestin este de etnie roma, vobeste limba romana si cunoaste nevoile cu care se confrunta acestia.

Desi in acest manual am promovat interventile in comunitatile sarace de romi, totusi nu trebuie sa intelegem dezvoltarea sociala si "nevoile pamantesti" doar din punct de vedere economic. Romii, ca toate fiintele umane, au nevoi si de natura emotionala, si spirituala. Exista si romi cu o situatie economica medie sau superioara, dar asta nu inseamna ca nu au nevoie de interventia Bisericii. Saracia nu inseamna doar lipsa de venit sau de posesiuni, ci si lipsa de educatie si de cultura. Atitudinea gresita fata de semenii, fata de cultura, o mentalitate gresita, comportamentul deviant pot sa se incadreze in categoria de nevoi, de care Biserica ar trebui sa se ocupe la fel de mult ca de problemele economice mentionate.

Nu doar preotul sau pastorul trebuie sa fie preocupat de nevoile celor care au nevoie de ajutor, ci toti credinciosii sunt chemati la slujire. Crestinii sunt incurajati sa se

¹⁶ Werner, L. *From Alms to Liberation. The Catholic Church, the Theologians, Poverty, and Politics*, (1989) Praeger Publishers New York

implice, in numele lui Isus, in viata sociala si economica. Sunt chemati de a lupta pentru dreptate si impotriva saraciei, contribuind la o viata mai buna pentru toti oamenii.

Bibliografie

1. Fumio, S. , Marchetto A., *Guidelines for the Pastoral care of Gypsies*, (2003), Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People, Vatican
2. Oprea, I.M., *Asistența socială comunitară. Rolul Bisericii în dezvoltarea serviciilor de asistență socială*, (2007), teză de doctorat, coordonator științific, Prof. Univ. Dr. Elena Zamfir, Bucuresti, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială,
3. Waren , R. *Viata condusa de scopuri*, (2004), Life Publishiers International, Springfield, Missouri, SUA
4. Weber, Rober E., *Common Roots – a call to evangelical maturity* (1978), Zondervan Publishing House, Grand Rapids Michigan.
5. Werner, L. *From Alms to Liberation. The Catholic Church, the Theologians, Poverty, and Politics*, (1989) Praeger Publishers New York
6. <http://grupareaproape.wordpress.com/2007/01/04/tiganii-biserica-si-statul-urgenta-unei-dezbateri/>
7. http://facultate.regielive.ro/referate/sociologie/sociologia_relatiilor_interetnice_istoria_si_cultura_romilor_din_romania-96946.html
8. <http://www.romanothan.ro/index.php/breviar-de-istorie-a-rromilor.html>
9. http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Christianity_in_Romania
10. <http://www.romaworld.ro/istorie/religia-romilor-vs-puterea-laica.html>
12. http://www.divers.ro/focus_ro?wid=37452&func=viewSubmission&sid=2438